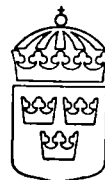

Regeringens proposition

1985/86:91

om vissa naturgasfrågor

Prop.
1985/86:91

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 6 februari 1986.

På regeringens vägnar

Olof Palme

Birgitta Dahl

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen begärs bemyndigande att godkänna överlåtelse av aktier i Swedegas från statens vattenfallsverk till Shell Gas B.V. och Den norske statsoljeselskap A/S (Statoil). Enligt avtal som träffats under förutsättning av regeringens godkännande träder Shell och Statoil in som ägare av vardera 20% av aktierna i Swedegas. Härigenom skapas förutsättningar för att genomföra en utbyggnad av naturgasförsörjningen på Västkusten upp till Göteborg via Halmstad. Propositionen innehåller också förslag beträffande de finansiella konsekvenserna för vattenfallsverkets del.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 6 februari 1986

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden I. Carlsson, Lundkvist, Feldt, Sigurdson, Gustafsson, Leijon, Peterson, Andersson, Bodström, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Holmberg, Hellström, Johansson, Hultström, Lindqvist

Föredragande: statsrådet Dahl

Proposition om vissa naturgasfrågor

1 Inledning

År 1979 angav riksdagen vissa förutsättningar för introduktion av naturgas i Sverige (NU 1978/79: 60, rskr 429). I juni år 1980 godkände riksdagen (prop. 1979/80: 170, NU 70, rskr 410) ett avtal mellan regeringarna i Sverige och Danmark om naturgassamarbete jämte riktlinjer för genomförandet av det s. k. Sydgasprojektet. Vissa styrmedel för introduktion av naturgas genom ändringar i lagstiftning rörande el och fjärrvärme infördes efter riksdagsbeslut år 1982 (prop. 1981/82: 64, CU 8, rskr 81).

I samband med 1980 års beslut fastställdes en organisation för naturgasverksamheten i Sverige som innebar att Swedegas AB – som då var ett dotterbolag till det statliga Svenska Petroleum AB – skulle svara för tillförsel av naturgas och för stamledningar för transport av gas inom landet, medan det regionala gasbolaget Sydgas AB skulle svara för grenledningar och försäljning av gas inom Sydgasområdet.

Regeringen inhämtade hösten 1983 riksdagens bemyndigande att dels medge statens vattenfallsverk att förvärva samtliga aktier i Swedegas AB, dels godkänna ett konsortialavtal jämte protokoll mellan staten, Malmö kommun, Helsingborgs kommun, Lunds kommun och Sydkraft Aktiebolag (prop. 1983/84: 47, NU 10, rskr 125). I enlighet med avtalet trädde staten in som hälftendelägare i Sydgas AB. Härigenom togs ett avgörande steg för att genomföra Sydgasprojektet.

Sydgasprojektet, som nu är under genomförande, avser dels import av upp till 440 miljoner m^3 naturgas per år från den danska delen av Nordsjön till Sverige under perioden 1985–2003, dels transitering av gas via det danska naturgasnätet. Den totala kontrakterade volymen, som skall levereras av Dansk naturgas A/S (Dangas), är ca 6600 miljoner m^3 . Naturgasen kommer i huvudsak att ersätta olika oljeprodukter till en total volym av ca 0,5 miljoner m^3 /år. Man beräknar därvid att ungefär 30% av den nuvarande oljekonsumtion inom försörjningsområdet kommer att ersättas med naturgas. En grov uppdelning på kundkategorier visar att större industri beräknas svara för 40% av förbrukningen, småindustri för 40% samt småhus och övrig användning för 20%.

Ledningsystemet är dimensionerat så att en årlig överföring av ca 2000 miljoner m³ gas är möjlig. Avtalet mellan Swedegas och Dangas ger Swedegas rätt att under avtalsperioden transitera upp till 2000 miljoner m³ genom Danmark. Naturgassystemet i Skåne består av ett högtrycksnät dels i Öresund från Dragör till Klagshamn utanför Malmö, dels stamledning på land från Klagshamn till Hasslarp norr om Helsingborg, dels grenledningar till mottagningsstationer på förbrukningsorterna. I naturgassystemet ingår vidare – förutom högtrycksnätet – lågtrycksledningar från mottagningsstationerna till konsumenterna. Swedegas AB svarar för tillförseln av naturgas och äger stamledningssystemet från Dragör till Hasslarp. Sydgas AB svarar på Swedegas uppdrag för drift och underhåll av Swedegas stamledning samt äger grenledningarna och mottagningsstationerna i högtrycksnätet. För försäljning och distribution till de slutliga användarna ansvarar energiverken i Malmö, Lund och Helsingborg samt Sydkraft AB.

Sydgasprojektet invigdes i juni 1985. Parallellt med arbetet att fullfölja uppgifterna inom projektet har Swedegas AB, i enlighet med det arbetsprogram som har redovisats i propositionen 1983/84:47 om vissa naturgasfrågor, kartlagt och analyserat nya marknader för naturgas i Sverige. I första hand gäller detta en utbyggnad av stamledningen från Hasslarp nordost om Helsingborg till Tulebo i närheten av Mölndal. Detta projekt kommer fortsättningsvis att benämnas Sydgas 2/Västgas 1-projektet. Sydgas 2-området omfattar bl. a. Ängelholm, Laholm och Halmstad. Västgas 1-området omfattar Falkenberg, Varberg, Mölndal, Göteborg och Partille.

2 Statens vattenfallsverks skrivelse den 27 mars 1985

I skrivelse till regeringen den 27 mars 1985 hemställer statens vattenfallsverk att regeringen inhämtar riksdagens bemyndigande att medge verket att teckna borgen för lån som Swedegas tar upp för att finansiera en utbyggnad av en stamledning från Hasslarp till Göteborg via Halmstad. I skrivelsen föreslås borgensramen för Swedegas öka med ett belopp som begränsas till att avse en ledning för endast det aktuella projektets behov. Beloppet anges till 400 milj. kr. i prisläget den 1 januari 1984, exkl. ränta. Detta antas motsvara 560 milj. kr. i för byggnadstiden beräknat penningvärde inkl. ränta.

Verkets strategi på gasområdet är enligt skrivelsen att skapa handlingsfrihet och gynnsammast möjliga förutsättningar för att på längre sikt kunna utveckla en betydande naturgasförsörjning i landet. Vattenfallsverket framhåller att ett viktigt led härvid blir att, genom en fortsatt försiktig gasintroduktion bygga upp kompetens och en marknadsmässig bas. Sydgas-projektet är enligt verket inte tillfyllest i detta sammanhang. Mot denna bakgrund har Swedegas den 1 februari 1985 träffat ett optionsavtal med Dansk Naturgas A/S (Dangas) om gasleveranser i en omfattning som skulle göra det möjligt att etablera Sydgas 2/Västgas 1-projektet med starttidpunkt våren 1987 för Halmstadsdelen och våren 1988 för Göteborgsdelen. Optionsavtalet möjliggör köp av upp till 250 miljoner m³ naturgas per år under en tio-årsperiod

räknat från oktober 1986. På basis av detta optionsavtal har Swedegas AB förhandlat med Sydgas AB och med Energiverken i Göteborg om engrosleveranser. Det framgår också av skrivelsen att vattenfallsverket centralt och genom sin regionala enhet Vattenfall Västsverige analyserat förutsättningarna för egen distribution och vidareförsäljning av den danska gasen inom Västsverige. Swedegas AB har på basis av bl. a. optionsavtal och preliminära förhandlingsresultat, innebärande försäljning av 100 miljoner m³ inom Sydgas 2-området och 110 miljoner m³ inom Västgas 1-området, upprättat en promemoria som innehåller en teknisk-ekonomisk beskrivning och utvärdering av Sydgas 2/Västgas 1-projektet. Promemorian har bilagts verkets skrivelse.

Swedegas AB har för sitt kalkylarbete uppställt ett antal beräkningsförutsättningar. Bl. a. gäller detta fördelningen av gamla och nya investeringskostnader i stamledningssystemet samt tidigare med s. k. villkorslån finansierade kostnader som kan anses belöpa på det aktuella projektet.

Den numera färdigställda stamledningen mellan Dragör och Hasslarp har genom dimensioneringen (rördiametern är 600 mm) givits en betydande överkapacitet i förhållande till enbart Sydgas-projektets behov. Överkapaciteten har godkänts av staten som en beredskapsåtgärd för framtida ökade transportbehov.

För den tänkta stamledningen Hasslarp-Halmstad-Göteborg har två principiellt olika kalkylalternativ beräknats i promemorian. Det första alternativet grundas på att stamledningen dimensioneras enbart för det aktuella projektets behov. Det andra alternativet utgår från att även den nya stamledningen, på motsvarande sätt som den befintliga, uppdimensioneras till 600 mm som en beredskapsåtgärd för ökade framtida transporter. Vid kostnadsfördelningen har antagits att halva investeringen skall anses belöpa på Sydgas 2/Västgas 1-projektet.

Den kalkyl vari projekten belastas med sin andel av tidigare förinvesteringar samt hela investeringen för en ny stamledning som enbart tillgodoser de nu aktuella projektens transportbehov ger ett resultat som får anses ligga vid nedre gränsen för vattenfallsverkets normala avkastningskrav. Med ett vidare lönsamhetskriterium, dvs. om utvecklingsmöjligheterna i form av ökad avsättning beaktas och där projekten påförs sina kostnader för tidigare förinvesteringar samt 50% av kostnaden för en uppdimensionerad ny stamledning (Hasslarp-Halmstad-Göteborg), uppfylls verkets normala avkastningskrav med god marginal.

I sin skrivelse framhåller vattenfallsverket att en grundläggande förutsättning vid övertagandet av Swedegas AB var att verket kunde betrakta sitt naturgasengagemang som en långsiktig utvecklingsatsning. Kravet på en motsvarande affärsmässighet och lönsamhet som för verkets övriga verksamhet får därmed innebörden att även det långsiktiga utvecklingsintresset bör beaktas. Detta är för övrigt ett helt normalt element i verkets lönsamhetsövertäganden, där man har att ta ställning till mycket långsiktiga investeringar mot bakgrund av mer eller mindre osäkra prognoser om efterfrågeutvecklingen. Verket anser att det aktuella gasprojektet bör ses på liknande sätt.

3 Remissinstanserna

Prop. 1985/86:91

Statens vattenfallsverks skrivelse har varit utsänd på remiss. Yttranden har avgivits av statens energiverk, statens naturvårdsverk, länsstyrelsen i Hallands län, Halmstads, Kungsbacka, Laholms, Varbergs, Göteborgs, Mölndals, Partille, Falkenbergs och Örebro kommuner samt Svenska Gasföreningen. Länsstyrelsen i Örebro län har inkommit med en särskild skrivelse angående dimensionen på stamledningen för naturgas Hasslarp-Halmstad-Göteborg.

Det helt övervägande antalet kommuner i det tänkta avsättningsområdet ställer sig positiva till införandet av naturgas i sina energisystem. De instanser som tar upp frågan om stamledningens dimension förordar en sådan dimension som möjliggör en framtida expansion av gasanvändningen. Halmstads kommun framhåller det angelägna i att prissättningen på gas görs så attraktiv som möjligt, eftersom kommunen inrymmer flera stora presumtiva naturgasanvändare. Göteborgs kommun anger att marknadsunderlaget uppgår till 55 miljoner m³, varav 40% avser industriella processer. Kommunen framhåller också att anläggandet ger betydande sysselsättningseffekter och en positiv inverkan på industriell nyetablering. Laholms kommun anför att naturgasen har investeringsmässiga fördelar gentemot fjärrvärmeutbyggnad, speciellt i områden med låg värmeförbrukning. Kommunfullmäktige avser att ompröva tidigare fattade beslut om införandet av fjärrvärme i Laholms kommun.

Av de centrala remissinstanser som har anmodats att yttra sig över vattenfallsverkets skrivelse framhåller statens naturvårdsverk att naturgasen har stora miljöfördelar och är ett önskvärt substitut för andra fossila bränslen. Naturvårdsverket framhåller också att naturgasen, i samband med kärnkraftens avveckling, kan användas som ersättning av elenergi för uppvärmningsändamål utan allvarigare miljökonsekvenser.

Statens energiverk tar i sitt utlåtande upp ett antal frågor som enligt verket bör besvaras innan beslut fattas om utvidgad borgensram. Energiverket anför:

”Sydgas 2- och Västgas 1-projekten aktualiseras i ett läge när den svenska energianvändningen stagnerar. Parallellt med detta finns ett överutbud av konventionella bränslen som olja och kol samtidigt som utbudet av nya energialternativ ökar. Det finns således inga försörjningsmässiga skäl att öka gasanvändningen inom den närmaste framtiden.

Ekonomiskt är Sydgas 2/Västgas 1-projektet fördelaktigare än fortsatt oljeanvändning. Projektens samhällsekonomiska lönsamhet framstår dock - utgående från dagens förutsättningar - som osäker, eftersom det sannolikt finns alternativ som blir billigare än de föreslagna gasprojekten. Under den långa projekttiden kan dock förutsättningarna ändras så väsentligt att helt definitiva slutsatser inte kan dras.

Stamledningens dimensionering, som lämnas öppen i ansökan, bör fastställas samtidigt som man tar ställning till projektens genomförande.”

4 Statens vattenfallsverks skrivelse den 8 januari 1986

Prop. 1985/86:91

Statens vattenfallsverk har i skrivelse den 8 januari 1986 återkommit till frågan om förutsättningarna för en utökad naturgasanvändning. Vattenfallsverket redogör för de förhandlingar som man har genomfört med externa intressenter under hösten 1985 och som har resulterat i en överenskommelse mellan Shell Gas B. V. Holland och Den norske statsoljeselskap A/S (Statoil) å ena sidan och statens vattenfallsverk å andra sidan om samverkan i Swedegas AB. Således har ett konsortialavtal med bolagsordning avseende samgående i Swedegas och avtal om överlåtelse av aktier i Swedegas slutits mellan dessa bolag. Kopior av avtalen, vilka har slutits med förbehåll för regeringens godkännande, har bilagts vattenfallsverkets skrivelse. Överenskommelsen innebär bl. a. att Swedegas aktiekapital och reservfond ökar med tillsammans 400 milj. kr. De nytillkommande ägarna skall vardera äga 20% av aktierna. Stamledningen från Hasslarp till Göteborg ges diametern 500 mm vilket innebär en överkapacitet jämfört med vad som erfordras för försörjningen till och med Göteborg. Rördiametern 500 mm har befunnits tekniskt och ekonomiskt tillräcklig för att tillgodose den svenska marknadens behov.

Shell, som är ett internationellt etablerat bolag inom utvinning, produktion, transport och försäljning av naturgas, har förvärvat omfattande kunskap i därtill hörande frågor samt disponerar ansenliga resurser inom naturgasområdet.

Statoil är ett av den norska staten helägt aktiebolag som har intressen i flera gasfält i Nordsjön. Bolaget är operatör för transportsystemet "Statpipe", vilket förbinder gasfälten i Nordsjön med gasmarknaden på den europeiska kontinenten. Norge har Europas största naturgastillgångar.

Enligt vattenfallsverkets skrivelse har utgångspunkten för parterna i de förda förhandlingarna varit att söka skapa förutsättningar för en självständig verksamhet för kommande projekt inom ett gemensamt ägt Swedegas. Statens vattenfallsverk framhåller att avsikten är att etablera Swedegas så att något direkt beroende av ägarna inte skall föreligga i den löpande verksamheten och att denna kan bedrivas med normala affärsmässiga förutsättningar.

I skrivelsen framhålls också att ett krav härför är att bolagets soliditet ökas så att bolaget skall kunna ta upp lån i normal omfattning på egen balansräkning. Därigenom kan det rörelseunderskott, som normalt uppstår de första åren för den typ av långsiktig verksamhet som bolaget bedriver, balanseras till dess överskott uppstår. För att öka soliditeten krävs att aktiekapitalet ökas. Härigenom erhålls också medel för en delfinansiering av Sydgas 2/Västgas 1- projektet i den utsträckning som detta kräver finansiering med egna medel. Vattenfallsverket framhåller också att ett villkor för normal finansiering av kommande projekt är att Swedegas balansräkning saneras från äldre villkorade lån som medför en försämring av den formella soliditeten. Verket har tidigare fått tillstånd att genom villkorade tillskott finansiera kapitalbehov till följd av förskjutna nyttjanderättsersättningar för Sydgasverksamheten. Lån härför behöver således inte belasta Swedegas och dess soliditet, innan betalningar för nyttjanderätten inflyter.

Konsortialavtalet innehåller bl. a. allmänna principer och ekonomiska

riktlinjer för verksamheten. I anslutning till beslut om Sydgas 2/Västgas 1-projektet skall Swedegas aktiekapital genom nyemission ökas med 300 milj. kr. och reservfonden med 100 milj. kr. Vattenfallsverket skall ha rätt att utan hinder av hembudsskyldighet försälja aktieposter understigande sammanlagt 10% till annan svensk intressent. För beslut i vissa i avtalet angivna frågor fordras enighet mellan aktieägarna. För beslut i vissa andra frågor krävs enighet i bolagets styrelse.

Möjligheten för ytterligare en utländsk intressent att inträda i Swedegas, nämligen Dangas eller Dansk Olie og Naturgas A/S (DONG) skall tills vidare bibehållas genom att den nya intressenten ges möjlighet att sammanlagt förvärva en fjärdedel av Shells och Statoils aktieandelar.

I den nya bolagsordningen föreskrivs bl. a. att bolaget skall ha till föremål för sin verksamhet att anskaffa, transportera och i Sverige distribuera och marknadsföra naturgas samt att planera, samordna och vidta åtgärder, som syftar till att främja landets försörjning med naturgas, samt att bedriva annan därmed förenlig verksamhet.

Aktierna skall ges ut i två serier enligt följande:

- *Serie A* (bundna), representerande minst 60% av aktiekapitalet och mera än 80% av det totala antalet röster i bolaget.
- *Serie B* (fria), representerande högst 40% av aktiekapitalet och mindre än 20% av det totala antalet röster i bolaget.
- Varje aktie i *serie A* skall äga tre röster.
- Varje aktie i *serie B* skall äga en röst.

Bolagsordningen innehåller vidare bestämmelser om hembudsskyldighet och bestämmelser om att det utländska ägandet endast får ske genom innehav av aktier i serie B.

Enligt avtalet om överlåtelse av aktier skall bl. a. följande villkor uppfyllas:

att staten avstår från rätten till återbetalning och ränta på till Swedegas tidigare lämnade villkorslån för utredningsarbete m. m. som per den 31 december 1984 inkl. ränta uppgick till 97,8 milj. kr.

att staten förklarar sig avstå från rätt till återbetalning och ränta på de villkorslån som den 31 december 1984 inkl. ränta uppgick till 172,7 milj. kr. och som Swedegas tidigare erhållit till förskottsbetalning till Dangas för överkapacitet i det danska naturgasnätet. Swedegas för binder sig dock att till staten betala vad Dangas enligt särskilda överenskommelser om transportavgifter indirekt återbetalar av uppbygget förskott.

Av avtalet framgår också att om nya regleringar på den svenska naturgasmaknaden så påverkar betingelserna för Swedegas verksamhet att bolagets resultat blir lägre än vad som är kommersiellt godtagbart, har statens vattenfallsverk skyldighet att återköpa Shells och Statoils aktier.

I skrivelsen hemställer statens vattenfallsverk att regeringen godkänner dels avtalet om överlåtelse av aktier i Swedegas AB från statens vattenfallsverk till Shell Gas B. V. och Statoil dels konsortialavtalet om samverkan i Swedegas AB som träffats mellan parterna. I skrivelsen hemställs också att vattenfallsverkets investeringsanslag för budgetåret 1985/86 räknas upp med 240 milj. kr. samt att verkets statskapital sätts ned med 160 milj. kr. Statens

vattenfallsverk hemställer även att regeringen avskriver ett till Swedegas AB lämnat villkorslån för utredningsarbeten m. m. om 97,8 milj. kr. per den 31 december 1984. Slutligen hemställer verket att ett tidigare lämnat villkorslån till Swedegas AB för finansiering av överkapaciteten i det danska naturgasnätet omvandlas till ett villkorat bidrag och att medel som kan återvinnas får tillgodogöras statens vattenfallsverk.

5 Föredragandens överväganden

Jag anförde i proposition (prop. 1984/85: 120) om riktlinjer för energipolitiken att naturgas på lång sikt kan bli ett alternativ inför avvecklingen av kärnkraften. Ur bl. a. miljösynvinkel och i processammanhang är naturgas ett energislag med avsevärda fördelar. Jag framhöll också att en nödvändig förutsättning för en utvidgad naturgasanvändning är att denna kan ske på kommersiell grund. När jag nu återkommer till naturgasfrågan grundar jag mina förslag på överväganden om naturgasens betydelse i ett vidare energipolitiskt sammanhang och på det aktuella projektets ekonomiska bärkraft.

Den energipolitiskt mest relevanta frågeställningen är enligt min uppfattning hur en ökad naturgasanvändning i vårt land överensstämmer med de riktlinjer för energipolitiken som har fastställts av riksdagen. Jag kommer därför i det följande att behandla bl. a. följande aspekter: försörjningstrygghet, flexibilitet, diversifiering och miljöhänsyn. Av speciellt energipolitiskt intresse är också att förutsättningar skapas för en avveckling av kärnkraften senast år 2010 och att en ökad naturgasanvändning sker på kommersiell grund.

Jag kan först konstatera att naturgas är ett internationellt etablerat energislag. Dess betydelse för världens energiförsörjning har successivt ökat under efterkrigstiden. Naturgasens andel av världens totala energiförsörjning är nu ungefär 20%. För Västeuropas del är motsvarande andel drygt 15%. I Västeuropa fick naturgasen sitt genombrott i början av 1960-talet. Naturgasanvändningen ökade sedan som en följd av kraven på ett minskat beroende av olja i samband med den första oljekrisen. Den allmänna bedömningen är att det kommer att finnas ett utbudsöverskott på den västeuropeiska gasmarknaden under resten av 1980-talet. Under 1990-talet bedöms naturgasen behålla sin marknadsandel på en expanderande energimarknad.

De kända naturgasreserverna i Västeuropa är till 90% lokaliserade till Norge, Nederländerna och Storbritannien. Till dessa reserver kommer de betydande tillgångarna i Sovjetunionen. På lång sikt är det troligt att de norska reserverna blir dominerande i Europa. Med hänsyn till naturgasreservernas omfattning och lokalisering och att Sverige – genom tidigare genomförda investeringar och ingångna avtal i samband med Sydgas 1 projektet – inte är ensidigt beroende av en leverantör uppfylls, enligt min uppfattning, rimliga krav på försörjningstrygghet och flexibilitet. Jag vill i sammanhanget erinra om att skyldighet att vidta beredskapsåtgärder på naturgasområdet gäller från det lagringsår som börjar den 1 juli 1986. Bestämmelserna om detta finns i lagen (1985: 635) om försörjningsberedskap på naturgasområdet (prop. 1984/85: 172, FöU 13, rskr 390). Beträffande beredskapskostnaderna fram-

hölls i propositionen 1984/85: 172 (s. 15) som en nödvändig förutsättning för en utvidgad naturgasanvändning att en sådan kan ske på kommersiell grund och att här ingår att gasverksamheten kan bära kostnaderna för beredskapen.

Frågan om den långsiktiga lösningen av gasberedskapen behandlas i 1986 års budgetproposition (bil. 14 s. 160 ff) och är nu föremål för ett särskilt remissförfarande.

En ökad naturgasanvändning från nuvarande låga nivå innebär självfallet en viss diversifiering av energitillförseln. Betydelsen härav får emellertid, enligt min mening, inte övervärderas. Eftersom ca 75–80% av den svenska oljeimporten kommer från Nordsjön torde inte import av naturgas från samma område innebära någon påtaglig minskning av störningsriskerna. På lång sikt kan emellertid diversifieringsargumentet få ökad vikt i samband med att Nordsjöns betydelse som oljeproduktionsområde minskar. Detta hänger samman med att den helt övervägande delen av jordens nu kända oljereserver finns i Mellanöstern.

Det som enligt min uppfattning starkast talar till naturgasens förmån är dess obestridda miljövärden. Jag anser att det ligger ett betydande värde i att gasen i flera avseenden ger renare utsläpp än vad som kan åstadkommas med bästa nu tillgängliga reningsteknik för olja och kol. I likhet med Svenska Gasföreningen och ett flertal berörda kommuner anser jag att naturgasens avsaknad av svaveldioxidutsläpp och lägre kväveoxidemissioner är särskilt betydelsefulla för den region som berörs av Sydgas 2/Västgas 1-projektet.

Naturgasens roll i samband med avvecklingen av kärnkraften kommenteras av statens naturvårdsverk och statens energiverk. Naturvårdsverket framhåller att naturgasen vid kärnkraftsavvecklingen kan användas för att ersätta elenergi för uppvärmningsändamål utan allvarliga miljökonsekvenser. Energiverket bedömer att utrymmet för naturgas i det svenska energisystemet kan öka kring sekelskiftet som en följd av kärnkraftsavvecklingen. Verket anser emellertid att det för närvarande inte är möjligt att ha en uppfattning om i vilken omfattning marknaden kan öka.

Jag framhöll i den energipolitiska propositionen våren 1985 att naturgasen kan bli ett intressant alternativ inför avvecklingen av kärnkraften. Det är viktigt att avvecklingen sker på ett sådant sätt att användningen av olja och kol kan begränsas. Naturgasen kan ersätta el vid uppvärmning och i industriella processer. Jag gör också den bedömningen att beslut om ökad naturgasanvändning bör tas nu, för att detta energislag redan vid ingången av 1990-talet skall kunna framstå som ett av flera realistiska alternativ till kärnkraften. När det gäller frågan om naturgasens roll utöver nu aktuellt projekt anser jag dock att det råder osäkerhet om den framtida marknadens storlek och utseende vid olika energitillförselalternativ. Jag avser därför att ta initiativ till att närmare utreda detta.

Jag går nu över till frågan om Sydgas 2/Västgas 1-projektet uppfyller rimliga krav på lönsamhet med utgångspunkt i de kalkyler som redovisats i samband med Vattenfalls skrivelse den 27 mars 1985.

Statens energiverk framhåller i sitt remissvar att projektets lönsamhet är starkt beroende av hur mycket av stamledningskostnaderna som skall belasta projektet.

Självfallet är frågan om hur överkapaciteten skall hanteras av principiellt

intresse. Enligt min uppfattning bör – med hänsyn till den osäkerhet som råder beträffande naturgasmarknaden utöver Sydgas 2/Västgas 1- projektet – kapacitetsanpassade kostnader, dvs. kostnader för investeringar anpassade till projektets behov, tillämpas vid bedömningen av projektets lönsamhet. I en kalkylkombination, där projektet belastas med sin andel av tidigare gjorda investeringar samt med kostnaderna för en kapacitetsanpassad stamledning, ger projektet en real förräntning vid 25 års kalkylperiod på 4.5%. Detta ligger inom gränsen för vattenfallsverkets avkastningskrav för motsvarande projekt och kan enligt min uppfattning anses acceptabelt. Kalkylen påverkas naturligtvis positivt om avsättningen av naturgas inom Sydgas 2/Västgas 1-området blir större än redan kontrakterade volymer.

Beträffande naturgasens möjligheter att konkurrera med andra energislag visar såväl presenterade kalkyler som energiverkets analys att naturgasanvändning är billigare än en fortsatt förbrukning av olja. Naturgasens konkurrenskraft i förhållande till el är i dagsläget inte tillräcklig men kommer i ett längre tidsperspektiv att stärkas när relativpriset på el ökar. Sammanfattningsvis anser jag att Sydgas 2/Västgas 1-projektet ligger väl i linje med de energipolitiska riktlinjerna och bör genomföras. Den verksamheten bör ske enligt dessa fortsatta naturgasriktlinjer och på det sätt jag nu går närmare in på. Riksdagen bör ta ställning till de föreslagna riktlinjerna.

Jag tar först upp frågan om de finansiella och ägarmässiga förutsättningarna för projektets genomförande. Detta gör jag med utgångspunkt i statens vattenfallsverks skrivelse den 8 januari 1986. Jag vill i sammanhanget erinra om att regeringen, i avvakten på slutligt förslag angående projektets finansiering, den 28 november 1985 beslutade medge statens vattenfallsverk att teckna borgen upp till 100 milj. kr. för lån som Swedegas AB behöver ta på den allmänna kapitalmarknaden för att finansiera förberedande projekterings- och byggkostnader.

Jag har nyss redogjort för det huvudsakliga innehållet i avtalet om överlåtelse av aktier och konsortialavtalet mellan statens vattenfallsverk, Shell och Statoil. Enligt min uppfattning ger den föreslagna förstärkningen av Swedegas soliditet förutsättningar för en finansiering på kommersiella villkor med bolagets egen balansräkning som säkerhet, av Sydgas 2/Västgas 1-projektet. Jag anser också att konsolideringen av bolaget bör ge möjlighet att balansera de förluster som initialt uppstår till dess verksamheten ger överskott. Jag fäster särskild vikt vid att bolaget, enligt de allmänna principer för verksamheten som utsägs i konsortialavtalet, skall drivas affärsmässigt, effektivt och på kommersiell grund, varvid parternas egna kunskaper och erfarenheter skall komma till användning i första hand.

Jag vill i övrigt framhålla följande.

Överförandet av Swedegas AB till statens vattenfallsverk innebar bl. a. ett ställningstagande till att den fortsatta utvecklingen av naturgasverksamheten i landet skulle baseras på gasens kommersiella konkurrensförmåga i förhållande till andra energislag. För vattenfallsverkets del har detta medfört ett behov av att etablera en realistisk strategi för den fortsatta verksamheten. En viktig utgångspunkt har härvid varit att naturgasen i Sverige, till skillnad från vad som gäller i flertalet övriga västeuropeiska länder, är ett importbränsle. Planeringen måste därmed ske utifrån den förväntade utvecklingen på mark-

naden och gasproduktionen i främst Västeuropa. Mot den bakgrunden, och mot bakgrund av vad jag nyss har framhållit om kravet på att en utökad naturgasanvändning måste ske på en ekonomiskt sund grund, anser jag att den föreslagna ägarsammansättningen i Swedegas är ändamålsenlig. Genom att Statoil och Shell går in som delägare tillförs bolaget förutom kapital värdefullt kunnande och kompetens. Enligt min mening bör samverkan i Swedegas kunna medföra en rationell verksamhet och utnyttjande av parternas samlade resurser inom naturgasområdet.

Mot bakgrund av vad jag nu framhållit förordar jag därför att regeringen inhämtar riksdagens bemyndigande att godkänna överlåtelse av aktier i Swedegas AB från statens vattenfallsverk till Shell och Statoil. Bemyndigandet bör även gälla överlåtelse av aktier till Dangas eller DONG enligt de förutsättningar som redovisats. Vattenfallsverkets inkomster av aktieöverlåtelsen skall inlevereras till statsverket. Vattenfallsverkets kostnader för ökningen av aktiekapitalet och reservfonden i Swedegas bör bestridas med medel från anslaget E 11. Statens vattenfallsverk: Kraftstationer m. m.

I konsekvens härmed förordar jag att regeringen föreslår riksdagen att på tilläggsbudget III för innevarande budgetår räkna upp anslaget E 11. Statens vattenfallsverk: Kraftstationer m. m. med 240 milj. kr.

Regeringen bör även inhämta riksdagens bemyndigande att avskryva till Swedegas AB lämnade villkorslån för utredningsarbeten m. m. vilket per den 31 december 1984 uppgick till 97848447 kr.

Jag avser att i annat sammanhang föreslå regeringen att omvandla tidigare lämnade villkorslån till Swedegas för finansiering av forskottsbetalning till Dansk Naturgas A/S för överkapacitet i det danska naturgasnätet till ett villkorat bidrag. Det ankommer på regeringen att besluta i denna fråga.

De allmänna riktlinjerna för den fortsatta naturgasverksamheten i Sverige som skall gälla vill jag sammanfatta i följande punkter:

- Verksamheten skall bedrivas inom ramen för de energipolitiska riktlinjer som har godkänts av riksdagen och på kommersiell grund. Det sistnämnda innebär bl. a. att gasen skall kunna bära sina kostnader för beredskapslagring.
- Stamledningen i Sydgas 2/Västgas 1-projektet bör ges sådan kapacitet att en framtida expansion av naturgasanvändningen möjliggörs.
- Det bör åligga statens vattenfallsverk att som majoritetsägare i Swedegas AB ansvara för att verksamheten bedrivs enligt de riktlinjer som jag har förordat.

6 Hemställan

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. godkänna de riktlinjer för naturgasverksamheten som jag har redovisat,
2. bemyndiga regeringen att godkänna överlåtelse av aktier i Swedegas AB i enlighet med vad jag har anfört,

3. bemyndiga regeringen att efterge statens fordran på Swedegas AB i enlighet med vad jag har förordat. Prop. 1985/86:91

4. till *Statens vattenfallsverk: Kraftstationer m.m.* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1985/86 anvisa ett reservationsanslag av 240000000 kr.

7 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.

Propositionens huvudsakliga innehåll	1
1 Inledning	2
2 Statens vattenfallsverks skrivelse den 27 mars 1985.....	3
3 Remissinstanserna.....	5
4 Statens vattenfallsverks skrivelse den 8 januari 1986	6
5 Föredragandens överväganden	8
6 Hemställan	11
7 Beslut	12

